

УДК 330.322+338.2

СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**Слободянюк Н.О., к.е.н.***Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, Кривий Ріг*

Завданням статті є формалізація стратегічних підходів до розвитку національної економіки на основі кількісної і якісної оцінки процесів в інноваційно-інвестиційній сфері. Методологія та наукові підходи ґрунтуються на теорії структурного розвитку національного господарства на основі економіки знань. Висновки дослідницької наукової роботи представлені визначенням вад і переваг інноваційно-інвестиційних процесів в Україні на основі оцінки кількісних і якісних індикаторів, які мають бути враховані при встановленні стратегічних орієнтирів розвитку національної економіки. Перспективи подальших наукових розробок пов'язані з обґрунтуванням інвестиційних стратегій розвитку в окремих секторах національної економіки. Практичне значення отриманих результатів полягає у визначенні принципів поєднання інноваційної та інвестиційної діяльності, що в результаті забезпечить їх ефективний синтез. Соціальні наслідки дослідження орієнтовані на перетворення типу українського суспільства з індустріального у постіндустріальне. Оригінальність дослідження полягає у визначенні точок зростання національної економіки за видами економічної діяльності.

Ключові слова: стратегічний підхід, інноваційно-інвестиційний, розвиток, національна економіка, точки зростання

UDC 330.322+338.2

STRATEGIC APPROACHES TO INNOVATION AND INVESTMENT DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY**Slobodyanyuk N., PhD in Economics***Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhaylo Tugan-Baranovskiy, Kryvyi Rih*

The process of formalization the strategic approaches to the development of the national economy based on quantitative and qualitative assessment processes in innovative and investment area, is the main objective of the article. The methodology and scientific approaches which have been used by the author are based on the theory of structural development of the national economy based and on the theory of knowledge economy. The author believes that the results of findings the losses and benefits of innovation and investment processes in Ukraine based on an assessment of quantitative and qualitative indicators must be taken into account in determining the

strategic guidelines of the national economy. The prospects of further scientific researchers are related to the justification of investment strategies in specific sectors of the national economy. The practical significance of the results of this investigation is determining the principles of combining innovation and investment performance which could provide their efficient synthesis. The social impact of research is focused on the type of transformation of Ukrainian society from industrial to post-industrial. The originality of the research is the determining the points of growth of the national economy by the types of economic activity.

Keywords: strategic approach, innovation and investment, development, national economy, growth points

Актуальність проблеми. У сучасних умовах ведення міжнародного бізнесу лише активне використання результатів інноваційної діяльності може стати значним каталізатором економічного зростання і значно підвищити рівень конкурентоспроможності національної економіки. Результативність і ефективність її інноваційного забезпечення залежить від багатьох факторів і чинників, проте одним із основоположних є технологічний розвиток та відповідне інвестиційне забезпечення. Інноваційно-інвестиційна економіка є безальтернативним варіантом еволюції суспільства в умовах зростаючого обмеження традиційної, сировинної господарської системи. В економіці України необхідно підвищувати керованість інноваційно-інвестиційного процесу на стратегічних засадах для відновлення інфраструктури, модернізації економіки, визначивши вектор технологічного розвитку.

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблеми розробки і реалізації інноваційно-інвестиційних стратегій на різних економічних рівнях активно обговорюються вченими. У працях Гудзинського О.Д. [1], Петренко М.М. [2; 3], Хаустової К.М. [4] досліджуються механізми формування інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства в сучасних умовах господарювання, методи її оцінки та моделювання. На основі ідентифікації сучасного стану динаміки рівня інвестиційно-інноваційної безпеки України, Харазішвілі Ю. М. робить висновок про її вкрай незадовільний стан - постійне знаходження у зоні кризи [5, с. 116]. Утім, як доводить Манцуrow Д. І., інноваційні процеси, поширення високотехнологічних виробництв стали неодмінним атрибутом стратегії сучасного економічного зростання у світі. Інновації у вигляді нових конкурентоспроможних технологій і товарів забезпечують до 90%

приросту ВВП промислово розвинених країн світу, а умовою стабільного і збалансованого економічного зростання є інвестиції у розмірі 20-25% ВВП [6, 101]. Рач В.А., Бірюков О.В. акцентують увагу на тому, що найбільш вагомі види державної підтримки та фінансування передбачено для суб'єктів діяльності які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки [7, с. 71]. Проте законодавством України не забороняється проведення державної реєстрації одного того ж проекту як інноваційного, інвестиційного, чи інвестиційного у пріоритетних галузях економіки одночасно і отримання декількох видів державної підтримки у разі відповідності його змісту вимогам до зазначених проектів. Високо оцінюючи науковий доробок указаних авторів, слід вказати на питання, що потребують додаткового вивчення, зокрема в частині застосування системного підходу до проблем формування і реалізації інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку національної економіки.

Мета роботи - формалізація стратегічних підходів до розвитку національної економіки на основі кількісної і якісної оцінки процесів в інноваційно-інвестиційній сфері.

Викладення основного матеріалу дослідження. Основою економік розвинених країн світу є сучасне постіндустріальне, або інформаційне, суспільство. Якщо попереднє, індустріальне, суспільство базувалося на розбудові масштабного виробництва, то фундамент постіндустріального становить інноваційна економіка, а її інституціональні засади характеризуються відповідними процесами [8, с. 56]. Переорієнтація вітчизняної економіки на інноваційний шлях розвитку потребує значних інституціональних, техніко-технологічних і фінансово-економічних змін у різних сферах суспільного життя.

Початок процесу формування конкурентного успіху у руслі науково-технологічного інноваційного розвитку лежить на перетині великої кількості маркетингових, науково-технічних, виробничих рішень [9, с. 59]. Фундамент технологічно й економічно обґрунтованої стратегії науково-технологічного інноваційного розвитку становить наявність споживацьких запитів у конкретних ринкових сегментах чи нішах, інтелектуальних і технологічних можливостей використання досягнень науки й техніки для їх задоволення шляхом пропозиції нових товарів (виробів чи послуг).

Актуальним завданням сьогодення є формування інноваційної інфраструктури як сукупності політичних, економічних, правових, управлінських, фінансових, інформаційних, наукових і інших інститутів, що створюють умови для ефективною реалізації інноваційної діяльності.

Наукоємна інноваційна інфраструктура є частиною інтелектуального ресурсу, формування і розвиток якого здатні привести до ефекту саморозвитку і завантаження всього інтелектуального потенціалу. В умовах інвестиційних обмежень загальний ефект від інновацій істотно залежить від оптимальності розподілу коштів між прямими інноваційними проектами і проектами на розвиток інноваційної інфраструктури [10, с. 83].

Інвестиційні та інноваційні процеси потрібно розглядати як особливі взаємопов'язані етапи розвитку однієї системи [11, с. 29]. Виходячи з цього, формування та реалізація спільної інвестиційно-інноваційної стратегії в рамках якої, з одного боку, здійснюються фундаментальні і прикладні дослідження, розробляються нові технології, працює система акумулювання і пошуку інноваційних ідей, а з другого, – відбувається пошук капіталу, відбір інвестиційних проектів, запровадження їх у виробництво. Отже, під інвестиційно-інноваційною стратегією слід розуміти довгострокову та розраховану на перспективу програму з розробки та впровадження інновацій (інноваційних переваг), які в результаті будь-яких інвестиційних процесів дадуть позитивні економічні, соціальні, екологічні тощо результати/ефекти. Вона дуже близька за змістом до поняття «експлерентної» стратегії, що визначається як конкурентна, орієнтована на залучення інвестицій саме в радикальні нововведення.

Для успішної реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії необхідна забезпеченість виконання наступних вимог: узгодженість розмірів інвестицій, які можуть бути спрямовані на інновації з ресурсним потенціалом суб'єктів господарювання (регіону або країни); наявність на ринку ефективно діючих підприємств-експлерентів; узгодженість запланованих інвестицій інноваційної спрямованості із загальноекономічними умовами; визначеність терміну реалізації завдань інвестиційно-інноваційної стратегії; визначення, зокрема, реальних часових рамок, необхідних для впровадження нововведень, що дасть змогу залучати інвесторів, які усвідомлюють їх цінність; оптимальність поєднання очікуваних результатів (досягнення потрібної прибутковості) від вкладання інвестицій в інновації та потенційних ризиків і невизначеності майбутнього періоду.

Протягом 1996-2015 рр. обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт збільшився з 1111,7 млн. грн. до 12611,0 млн. грн., але його питома вага у ВВП скоротилася більше, ніж удвічі – з 1,36% до 0,64% (табл. 1).

Таблиця 1 - Динаміка обсягу виконаних наукових та науково-технічних робіт в Україні протягом 1996-2015 рр.

Роки	Всього, у фактичних цінах	У тому числі				Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП
		фундаментальні дослідження	прикладні дослідження	розробки	науково-технічні послуги	
		млн. грн.				
1996	1111,7	140,6	321,6	606,9	42,6	1,36
1997	1263,4	188,5	309,2	693,7	72,0	1,35
1998	1269,0	205,5	297,5	682,8	83,2	1,24
1999	1578,2	220,5	330,4	918,6	108,7	1,21
2000	1978,4	266,6	436,7	1106,3	168,8	1,16
2001	2275,0	353,3	304,9	1317,2	299,6	1,11
2002	2496,8	424,9	343,6	1386,6	341,7	1,11
2003	3319,8	491,2	429,8	1900,2	498,6	1,24
2004	4112,4	629,7	573,7	2214,0	695,0	1,19
2005	4818,6	902,1	708,9	2406,9	800,7	1,09
2006	5354,6	1141,0	841,5	2741,6	630,5	0,98
2007	6700,7	1504,0	1132,6	3303,1	761,0	0,93
2008	8538,9	1927,4	1545,7	4088,2	977,7	0,90
2009	8653,7	1916,6	1412,0	4215,9	1109,2	0,95
2010	9867,1	2188,4	1617,1	5037,0	1024,6	0,90
2011	10349,9	2205,8	1866,7	4985,9	1291,5	0,79
2012	11252,7	2621,9	2057,7	5369,9	1203,2	0,80
2013	11781,1	2695,5	2087,8	5772,8	1225,1	0,80
2014	10950,7	2475,2	1910,2	5341,5	1223,8	0,69
2015	12611,0	2465,6	2271,3	6523,0	1351,1	0,64
Приріст 2015 до 1996, разів	11,34	17,54	7,06	10,75	31,72	0,47

Побудовано за даними [12]

За даними 2014 р., частка обсягу витрат на наукові дослідження та розробки у ВВП країн ЄС-28 у середньому становила 2,03%. Більшою за середню частка витрат на дослідження та розробки була у Фінляндії - 3,17%, Швеції - 3,16%, Данії - 3,05%, Австрії - 2,99%, Німеччині - 2,87%, Словенії - 2,39%, Франції - 2,26%; меншою - у Чорногорії, Румунії, Кіпрі, Латвії та Сербії (від 0,36% до 0,77%).

Загальний обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт протягом аналізованого періоду зріс у 11,34 разів, значно більшими темпами збільшилися обсяги науково-технічних послуг (у 31,72 разів) і фундаментальних досліджень (у 17,54 разів). Меншими темпами зросли обсяги прикладних досліджень (у 7,06 разів) і розробок (у 10,75 разів).

Протягом 1996-2015 рр. відбулися зміни у структурі виконаних наукових та науково-технічних робіт. Частка фундаментальних досліджень зросла з 12,64% до 19,55%, науково-технічних послуг – із 3,83% до 10,71% за рахунок скорочення питомої ваги прикладних досліджень – із 28,93% до 18,01% та розробок – із 54,59% до 51,72%.

У 2015р. виконання фундаментальних досліджень на 95% профінансовано за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, прикладні дослідження на 61,5% фінансувалися за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів та на 22,8% – за рахунок коштів організацій підприємницького сектору. Науково-технічні розробки на 39,2% профінансовані за рахунок власних коштів, 30,3% – іноземними фірмами та 18,5% – організаціями підприємницького сектору.

Упродовж 2015 р. на підприємствах та в організаціях, які здійснювали наукові та науково-технічні роботи, працювало 101,6 тис. працівників (без урахування сумісників). Основними виконавцями фундаментальних і прикладних досліджень були організації державного сектору (відповідно 89,4% і 51,9% обсягу цих робіт), науково-технічних розробок і науково-технічних послуг – організації підприємницького сектору (відповідно 92,7% і 74,5%).

Протягом 2000-2015 рр. частка промислових підприємств із середньою кількістю працівників 50 осіб і більше, які займалися інноваційною діяльністю, скоротилася з 18,0% до 17,3% із найменшим значенням 11,2% у 2006 р. (табл. 2).

Серед регіонів вищою за середню в Україні частка інноваційно активних підприємств була в Миколаївській, Харківській, Кіровоградській, Івано-Франківській, Запорізькій, Херсонській, Сумській, Одеській, Львівській і Тернопільській областях. У розрізі видів економічної діяльності слід виокремити підприємства з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (47,5%), автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (38,2%), комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (37,5%), інших транспортних засобів (36,1%), коксу та продуктів нафтопереробки (28,6%), електричного устаткування (28,2%).

Протягом 2000-2015 р. витрати на інноваційну діяльність зросли на 7,85 разів, у т.ч. на придбання машин обладнання та програмного забезпечення – випереджаючими темпами - у 10,37 разів. Меншими темпами збільшилися витрати на дослідження і розробки – у 7,66 разів і на придбання інших зовнішніх знань – у 1,17 разів.

Таблиця 2 - Динаміка витрат на інноваційну діяльність в Україні протягом 2000-2015 рр.

Роки	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями	Загальна сума витрат	У тому числі за напрямками						
			дослідження і розробки	у тому числі		придбання інших зовнішніх знань	підготовка виробництва для впровадження інновацій	придбання машин обладнання та програмного забезпечення	Інші витрати
				внутрішні науково-дослідні роботи	зовнішні науково-дослідні роботи				
	%	млн. грн.							
2000	18,0	1760,1	266,2	X	X	72,8	163,9	1074,5	182,7
2001	16,5	1979,4	171,4	X	X	125,0	183,8	1249,4	249,8
2002	18,0	3018,3	270,1	X	X	149,7	325,2	1865,6	407,7
2003	15,1	3059,8	312,9	X	X	95,9	527,3	1873,7	250,0
2004	13,7	4534,6	445,3	X	X	143,5	808,5	2717,5	419,8
2005	11,9	5751,6	612,3	X	X	243,4	991,7	3149,6	754,6
2006	11,2	6160,0	992,9	X	X	159,5	954,7	3489,2	563,7
2007	14,2	10821,0	986,4	793,5	192,9	328,4	X	7441,3	2064,9
2008	13,0	11994,2	1243,6	958,8	284,8	421,8	X	7664,8	2664,0
2009	12,8	7949,9	846,7	633,3	213,4	115,9	X	4974,7	2012,6
2010	13,8	8045,5	996,4	818,5	177,9	141,6	X	5051,7	1855,8
2011	16,2	14333,9	1079,9	833,3	246,6	324,7	X	10489,1	2440,2
2012	17,4	11480,6	1196,3	965,2	231,1	47,0	X	8051,8	2185,5
2013	16,8	9562,6	1638,5	1312,1	326,4	87,0	X	5546,3	2290,9
2014	16,1	7695,9	1754,6	1221,5	533,1	47,2	X	5115,3	778,8
2015	17,3	13813,7	2039,5	1834,1	205,4	84,9	X	11141,3	548,0
Приріст 2015 до 1996, разів		7,85	7,66	X	X	1,17	X	10,37	3,00

Побудовано за даними [12]

У 2015 р. на інновації підприємства витратили 13,8 млрд. грн, у т.ч. на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 11,1 млрд. грн (80,7% загального обсягу інноваційних витрат), на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 2,0 млрд. грн (14,8%), на придбання інших зовнішніх знань (придбання нових технологій) – 0,1 млрд. грн (0,6%). Найбільше коштів витрачено підприємствами м. Києва, Дніпропетровської, Донецької, Харківської та Вінницької областей; серед видів економічної діяльності – підприємствами металургійного виробництва (56,3%), з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (11,5%), харчових продуктів (8,3%), машин і устаткування, не віднесених до іншого устаткування (5,4%).

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств – 13427,0 млн. грн (або 97,2%

загального обсягу витрат на інновації). Кошти державного бюджету отримало 11 підприємств, місцевих бюджетів – 15, загальний обсяг яких становив 589,8 млн. грн (0,7%); кошти вітчизняних інвесторів отримали 9 підприємств, іноземних – 6, загалом їхній обсяг становив 132,9 млн. грн (1,9%); кредитами скористалося 11 підприємств, обсяг яких становив 113,7 млн. грн (0,8%).

У 2015 р. інновації впроваджували 87,7% підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, з них інноваційні види продукції – 57,3%, нові технологічні процеси – 55,3%. У 2015р. промислові підприємства впровадили 3136 інноваційних видів продукції, з яких 548 – нових виключно для ринку, 2588 – нових лише для підприємства. Із загальної кількості впровадженої продукції 966 – нові види машин, устаткування, приладів, апаратів тощо.

У 2015 р. 69,2% підприємств, які здійснювали інноваційну діяльність, реалізували інноваційну продукцію на 23,1 млрд. грн. Серед таких підприємств 37,4% реалізували продукцію за межі України, обсяг якої становив 10,8 млрд. грн. Кожне четверте підприємство реалізовувало продукцію, що була новою для ринку, обсяг якої становив 7,3 млрд. грн, майже дві її третини підприємства поставили на експорт. Значна кількість підприємств (86,0%) реалізувала продукцію, яка була новою виключно для підприємства, обсягом 15,8 млрд. грн. Кожне третє підприємство реалізувало за межі України 40,1% такої продукції.

Економіка України обтяжена інерцією попереднього екстенсивного розвитку. Така ситуація зумовлена недосконалістю інституційно-правового забезпечення структурних трансформацій економіки України в частині: відсутності в країні єдиної довгострокової стратегії структурної перебудови із чітко сформованим баченням майбутніх орієнтирів дієвої науково-технологічної політики; недосконалості та нестабільності нормативно-правового забезпечення економічного розвитку; перманентної перебудови механізмів і зміні інструментів регулювання економічних процесів; постійної трансформації системи державних інституцій, відповідальних за проведення реформ; відсутності ефективної системи забезпечення виконання норм чинного законодавства [13].

Тому необхідним є створення такої програми структурної перебудови і відповідної інвестиційної політики, яка б забезпечувала

реальне наближення економіки України до інноваційної моделі з характерним для неї зниженням ресурсної основи і розширенням високотехнологічних обробних галузей та інших наукомістких виробництв. У процесі переходу до нової структури економіки виникає необхідність збереження достатньо повної і диверсифікованої структури виробництва, щоб уникнути вузької спеціалізації, яка поставила б Україну в пряму залежність від кон'юнктурних коливань окремих сегментів світового ринку. У цьому контексті важливе значення має прийняття Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», за яким стратегічними пріоритетними напрямками на 2011-2021 роки визначено [14]:

- освоєння нових технологій: транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії; високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки; виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій;
- технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу;
- впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;
- широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища;
- розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки.

Такий перелік пріоритетів не викликає заперечень, але ймовірність активізації досліджень і розробок залежатиме від наявності інструментів практичної реалізації конкретних проектів і відповідного інвестиційного забезпечення.

Висновки. На основі оцінки кількісних і якісних індикаторів розвитку інноваційно-інвестиційних процесів виявлено їх вади і переваги. Негативними характеристиками інноваційної діяльності є: низька питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП порівняно з країнами-членами ЄС; нераціональна структура витрат на інноваційну діяльність, основна частина яких припадає на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення; низька

питома вага інноваційної продукції, нової виключно для ринку; незначна роль держави у структурі інвестиційних джерел. Позитивними ознаками інноваційно-інвестиційних процесів є: збільшення у структурі виконаних наукових та науково-технічних робіт питомої ваги фундаментальних досліджень і науково-технічних послуг, значна частка фінансування науково-технічних розробок іноземними інвесторами, а також переважний збут інноваційної продукції, нової виключно для ринку, за кордоном.

В основі стратегічних підходів до інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки має бути подолання дилеми між превалюючою часткою підприємств, які займалися інноваційною діяльністю у технологічних укладах IV і V рівнів, і переважною питомою вагою витрат на інноваційну діяльність металургійної промисловості, яка відноситься до III технологічного укладу.

Перспективи подальших наукових розробок у даному напрямі полягають в обґрунтуванні інвестиційних стратегій розвитку в окремих секторах національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гудзинський О. Д. Інвестиційно-інноваційна складова стратегічного розвитку підприємства / О. Д. Гудзинський // Вісник Сумського національного аграрного університету. Фінанси і кредит. - 2013. - № 1. - С. 93-96.
2. Петренко М. М. Механізм формування інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства в сучасних умовах господарювання та методи її оцінки [Електронний ресурс] / М. М. Петренко. // Демократичне врядування. - 2013. - Вип. 11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2013_11_21
3. Петренко М. М. Основи формування інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства / М. М. Петренко // Ефективність державного управління. - 2013. - Вип. 37. - С. 415-421.
4. Хаустова К. М. Методика моделювання інвестиційно-інноваційної стратегії підприємства / К. М. Хаустова // Інноваційна економіка. - 2013. - № 9. - С. 62-69.
5. Харазішвілі Ю. М. Стан та стратегічні орієнтири інвестиційно-інноваційної безпеки України / Ю. М. Харазішвілі // Вісник економічної науки України. - 2015. - № 2. - С. 113-120.
6. Манцуров Д. І. Статистичне моделювання інноваційно-інвестиційної політики як складової антикризової стратегії держави / Д. І. Манцуров // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2012. - Вип. 3(2). - С. 98-103.

7. Рач В. А. Особливості реєстрації та фінансування інноваційних та інвестиційних проектів, які реалізуються в рамках державної стратегії розвитку / В.А. Рач, О. В. Бірюков // Управління проектами та розвиток виробництва. - 2013. - № 3. - С. 56-75.
8. Леоненко П. М. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в Україні за технологічними укладами / П. М. Леоненко, Н. М. Краус // Фінанси України. - 2016. - № 4. - С. 50-64.
9. Козлова А. І. Стратегічний аналіз можливостей формування в Україні інноваційної економіки технологічних укладів / А. І. Козлова, Н. М. Козлова // Формування ринкових відносин в Україні. - 2014. - № 2. - С. 57-61.
10. Літвінова І. М. Використання інноваційного потенціалу підприємства в умовах зміни технологічного укладу / І. М. Літвінова, А. В. Андреев, С. В. Параконний // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. - 2014. - № 1. - С. 82-84.
11. Диха М. В. Інвестиційно-інноваційна стратегія як взаємоузгоджена система розвитку економіки країни / М. В. Диха // Інноваційна економіка. - 2013. - № 1. - С. 27-32.
12. Наука, технології та інновації [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
13. Денисенко М. П. Стратегія розвитку економіки України: інвестиційно-інноваційний аспект [Електронний ресурс] / М. П. Денисенко. // Ефективна економіка. - 2013. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_58
14. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>